

1-29 სტრ., 2r

სტატისტიკური მონაცემები
სტატისტიკური მონაცემები:

შისსა მაღალ მსვლელობას ღენარალ მაიორს ივან ლეოვი-
-ჩს ყიზლარის კამენდანტს ჭროუნდორჭს: შ-ე უღირსი ტონი,
კატოლიკოსი სრულიად საქართველოსა მოვახსენებ მათგან ბრძანებულისა მე
ბრ თხოვისა რომელიცა დაღათუ მრავალ განსაცდელ შემთხვევისაგან დ[ა]ვი
წყებით სახელნი. შ-ეფეთა საქართველოსათანი თვითო თვითოდ არღარა მა
ხსოვან მაგრა სახელოვანთა მეფეთა სახელნი ანუ გარდაცულელებანი შ-ე
ფეთად და გუართანი და ან განყოფანი ნათესავთანი სამ სამეფოდ ესენი არიან
რომელნიცა ძველთა შინა მატინეთა საქართველოსათა წარმიკითხავენ:-

სიტყვა პირველი:-

სირველად ვ-ე მამა ქართლისა. და ყოველთა მათ ქართველთა ესე იგი. ქარ-
თველთა. შმერთა. კახთა. და ჯავახთა რომელთაცა ყოვ-ლთა მათ ეწოდების
ქართველი. უყო ქართლს: ლ- სწერენ ჭერილთ მწერალნი სომეხთა. და ქარ
თველთანი. ვ-დ ღომისაგან ჯაფეთისა ყოფად ქართველთა და სომეხთასა:-

რმან აღაშენა კ-დ ციხე ტრმაზისა და დაეშენა მუნ და უწოდა ციხესა-
მას ქართლი. და მიერთგან ეწოდა ყოველსა ქართლსა ქართლი: ლ- ესხნეს
მენი ვ-ე რლ-თა პირველი იყო შ-ცხეთოს რლ-ნ აღაშენა ქალაქი აღმოსავალით
ტრმაზის შორის ორთა მათ მდინარეთა შ-ტკვრისა. და ტრავისა. და სახელი-
დასდვა მას თვისი ესე იგი შ-ცხეთა: ლ- მმათაგან მისთა იშვნეს კახნი და ჯა
ვახნი და მისა მისისაგან რომელსა ეწოდა ოფლოს იშვნეს ქართველნი. ესე იგი
ქართლელნი. შმერელნი ჟურიელნი რაჭველნი რომელნიცა არიან შმერნი
ესე ყოველნი და მთით კერძო საერისთვოთა ტრავისა და ქსნისათა. რაოდენნი
ცა არიან ენითა ქართულითა მოუბარნი:-

ლ- ოფლოს მემან შ-ცხეთოსისამან აღაშენა და სავალით შ-ცხეთისა ქალაქი და-
სახელი ჰსდვა მას. უფლის ციხედ წიად მდინარისა მტკვრისასა კლდეთა შინა
რომელი არს მახლობელ გორისა ვგონებ ვ-დ ვერსითა შვიდითა: ტქადამ-
განმრავლდა ნათესაობად ქართველთა. ხ- ერთისა ვისმე ოფლოსისაგანისა ნა
თესავისაგან იქმნა რომელიმე შთამომავლობა რომელთასა აქუნდათ სახელი არა თ[.....]

1-36 სტრ., 2v

მეფობისა ა-დ შოივადებრი რადმე პირველობად და აქვნდათ შვლთა ქართ
ლოსისთა პირველისა ქართველთა ყ-თა მამისათა შ-თავრობა და იჯდა იგი მცხეთას
ქალაქს. ხ- ამათ ვოვეადათა ჟამთა შინა იყუნეს. ჭმიდანი შ-ამათ-მთავარ
ნი. ტბრაამ. უსაკ. და იაკობ. და დიდი ღ-თის მზრახველი შ-ოსე და ყოველნი
წწყ-ლნი. ვ-ე ჟამადმდე. ტლექსანდრესა მეფისა მაკედონელისა რ- ესეოდენი. იმე
ფეს მათ ჟამნი ვ-დ ყოველნი მამამთ მთავარნი. და წწყ-ლნი და შ-ეფობანი
სირიელთა. სპარსთა და მაკედონთანი ვ-ე მეფობადმდე ჰრომთა გარდაიცვლანეს:

ლ- <note> შ-აკაბელ 2.2.</note> ტლექსანდრემან სპარსეთით მომავალმან, ანუ მიმავალმან
სპარსეთად

დაიპყრა ოდეს იგი ქართლი და დაუტევა კაცი ერთი ტზონ ორასითა მკედ
რითა რომელნი იყუნეს იტალიელნი და თვინიერ თავადთა რაოდენნიცა აზნ
აურნი არიან საქართველოსა შინა ყოველსა ტზონის მკედართა არიან მენი და ესე
ვიდრემე სიტყუად პირველი აქამდის:-

უყო ვინმე ჭაბუკი სახელით ჭარნაოზ მე შოევიდათა რ-ლი ზემოითქვა. და დ-

ედა მისი იყო ასული ზაროს მეფისა სპარსთასა და აღზარდა დედამან მისმან-
ფარულად სპარსეთს შინა მით რ~ <note>ჩაკაბელ 1.7</note>სპარსთაცა შ~ ა მაკედონთა. იყო
მთავრობაჲ

და ეშინოდა მათი ნუ უკვე ზაროსის ნათესაობის გამო არა რად ევნოს ძეს მის
სა და ეშინოდა. ზონისაგანცა რ~ მამა. და ყოველი სახლი ჭარნაოზისი აღი
სპო ლექსანდრეს მიერ. და შ~ დ ზონის მიერ:-

ზ ვითარ იქმნა ოცისა წლისა ჭარნავაზ წარმოვიდა სპარსეთით და მოვიდა მც
ხეთად ა~ დ ფარულად შიშითა აზონისათა. და ნადირობასა შინა კლდეთა შ~ ს ტფ
ილისისთა იპოვნა მრავალნი უნჯნი და დიდროეანნი კერპნი ოქროის. და ვერცხლისა
ნი. და მალულნი ხ~ წარმოიხვნა იგინი და კერძოსა მეგრელთასა იყო ვინმე თავადი
დიდი სახელით ქუჯი. მისცა მრწემი დაჲ თვისი ცოლად ქუჯის და ლაშქარი
შეიკრიბა უნჯითა მით. და მოკლა აზონ. და დაიპყრა ზჭხაზეთითგან ვ~ ე. და
რუბანამდე. და მაშინ მომკვდარიყო ლექსანდრე და იწოდა შ~ ეფედ. და განაგო
წესი მეფობისა სპარსთა მეფეთა წესისაებრ. და ამან შეაწყო ენისა სინარნარეცა ქა
რთული. **ქ**~ მრავალნი შ~ ეფენი იშვნეს ნათესავნი ამისნი მაგრა აღსწყდა ნათესა
ობა ამისი. და ერთი ოდენ ქალი დაშთა რომელსა მოჰგვარეს ქმრად ქართველთა
ძეჲ სომეხთა მეფისა ნათესავისაგან სპარსთა მეფისა სახელით ლდერკი ჟამს-
ტგვისტოს კეისრისასა. და იქმნა ჭარნავაზიანთა შ~ ეფობისა გარდაცვალებად არ-
შაკიანთად: **ზ** ესე ვიდრე მე სიტყუად აქამდის:-

სიტყვა მესამე:-

რმის ლდერკის ზე იშვა უფალი ჩვენი. **უ**ესო ქრისტე. და ამან ლდერკა იმ
ეფა ჟამადმდე **ღ**აიოს და **კ**ლავდი **კ**ეისართა და ამისგან შთამოვიდეს შ~ ეფენი რაოდ
ენნიმე ვ~ ე ჟამადმდე დეოკლიტიანე კეისრისა. და ჟამსა მას აღსწყდეს ძენი ადერკისნი
[.]შაკიანნი და ითხოვეს ქართველთა სპარსთა შ~ ეფისა **ქ**ოსროვისაგან ძე მეფედ.

1-36 სტრ., 3r

-და მისცა უმრწემესი ძე თვისი მირიან შ~ ეფედ ქართველთა სპარსთა და სომეხთა
მეფემან **ქ**ოსრო* და მოიყუანის ჭაბუკი. მირიან მეფედ ქართველთა ძე სპარსთა
და სომეხთა მეფისა **ქ**ესროისა და მეფე იქმნა შ~ ირიან აჭხაზთა. და შვილთა ზემო
თქმულისა ქართლოსისთა და არა შეიცუალა გუარი მეფობისა რამეთუ ხოსროცა-
მეფე მამა მირიანისა **რ**შაკიანი იყო ა~ დ შეიცუალა სახელი გუარის მით რამეთ
არღარა არშაკიანად. ა~ დ ხოსროიანად იწოდნეს შ~ ეფენი ქართველთანი:-

ქ~ მეფე იქმნა სომეხთა ზ~ ა უხუცესი ძმა შ~ ირიანისა **ქ**ირდატ ლმან უკვე
შ~ ირიან* ისმინა ვ~ დ შ~ ეფე იქმნა **კ**ოსტანტინე ჰრომს ძე კოსტა დიდისა-
და ნათელს ილო **ს**ილივისტროს მიერ **ს**რომაელთა პაპისა. და შ~ დ რაოდენთა არა
ფ~ დ მრავალთა წელთა მოვიდა ქალწული **ნ**ონა. და განანათლნა ყოველნი საქართ
ველონი შვილნი ქართლოსისნი ნათლითა ქეშმარიტისა სარწმუნოებისათა. და თ
ვით მეფემანცა შ~ ირიან* ნათელს ილო და ყოველთა ქართველთა კელითა **უ**ეს
ტათი **რ**ნტიოხელი მამათ მთავრისათა რომელიცა აღრაცხილარს **უ**ესტათი იგი
რიცხვს შორის სამას ათრვამეტთა ნიველთა მამათსა: **ქ**~ წმიდამან მეფემან
კოსტანტინე* ჟამსა ამის შ~ ირიანისსა ჰპოვა ცხოვრება ყოვლისა სოფლისა პა
ტიოსანი **ქ**~ ი **ქ**~ ისა **ი**~ თის. და შ~ აცხოვრისა ჩვენისა **უ**ესო **ქ**~ ესი. ხოლო ფერ
ჯისა **ს**აუფლოსა ჭიკარი **ც**ხოველს-მყოფელისა **ქ**~ ის. და სამსჭუალი საუფლო
რ~ ლი არს დდეს სამეფოსა ქალაქსა შ~ ოსკოვს. რომელიცა **ს**ათოლიკე **უ**კლეს
იასა შ~ ა არს მოსკოვს. წარმოუგზავნა ამას მირიანს **კ**ეისარმან **კ**ოსტანტინე:-

ღ იშვნეს ამის მირიანის რაოდენნიმე რომელთაგანი არს **უახტა** ნგ პირველი რომელს მგელ-ლომად სახელს დებენ სპარსნი, და ესე ვახტანგ იყო ჟამსა თეოდოსი პირველისა და მისა მისისა **არკადისსა**. **წმან უახტა** ნგ უწოდა ქართლისა **კათალიკოსს** **კათალიკოსი** ბრძანებითა ანტიოხელისა **სატრიარქისათა** რამეთუ ჳელსა ქვეშე **წნტიოხელის** **სატრიარქისასა** იყო ყოველი საქართველოი. ამანვე განყო საეპისკოპოსოებად სამეფო თვისი და დაადგინა **უპისკოპოსნი** ათორმეტნი **ქართლს**. ათორმეტნი ჯავახეთს. ორი იმერეთს. და ცხრა კახეთს. და ესე ყოველი ჳელის ქვეშე ჳყო. **შცხეთისა** და ყოვლისა საქართველოსა **კათალიკოზისა**. **წმანვე** მეფემან **უახტანგ** აღაშენა-ქალაქი ტფილისი, ქალაქი **კალისი** ჩრდილოთ კერძო ტფილისისა და ქალაქი კასპი აღმოსავალით კერძო **აფხლის** ციხისა:

წმანუფ აღაშენა **უკვლესიად** საკათალიკოსო მცხეთას სახელსა **წა** ათორმეტთა მოციქულთასა: **ღ** შდ **უახტანგისა** ჳშთამოვიდეს რაოდენნიმე მეფენი და აღსწყედეს **კდ**: **წაესე** ვემე სიტყუად აქამდის:-

სიტყვა მეოთხე:-

წქა უკვე ვიტყოდეთ **შეფეთათვის** ბაგრატიანთა რომელნი შდ აღწყუედისა **ღოსროენათასა** ესე იგი შვილთა **შირიან**. და **უახტანგისთა** იქმნეს **შეფ** 1-36 სტრ., 3v

ედ. **წა** რლითა უკვე მიზეზითა: **წმით** ვდ მოიოჯრა რა **უუდეა** **აფესპა** სიანეს მიერ და ტიტესსა რლინიმე ებრაელთაგანნი ივლტოდენ ფარულად-შვილნი ტყუევთაგან წარსხმულთა **უტალიად** ჳშთამოსრულნი შვილთაგან კლეოპასთა რლი მოიხსენების საღთოსა შა **სახარებასა** || <note>**წუკა**. 2 4. 18.</note> **წუკას** მიერ ესენი მოვი

დეს **უერუსალიმად** მოოჯრებულსა. მას ქალაქსა და დემკვიდრნეს მგზავსად მწირთა ქალაქსა მას. სამშობლოსა თვსსა ხ ხედვიდეს რა მოოჯრებასა იუდეასსა ვერ შემძლეთა ყოფისათა რამეთუ მკვიდრობდეს **ქრისტეანენი** ფრიად უმრავლესნი იუდიანთასა შვილთა მათ ფარულად მოსვლით ვლტოლვილთასა ჳყვეს განზრახუა და წარმოვიდეს აღმოსავალად და მოიწივნეს დიდსა ერმანისა ხოლო მთავართაგან სომეხთასა შეწყალებულ იქმნეს მით რამეთუ გამოიკითხეს რა მათი იგი ნათესავობად ჳსცნეს ვდ ტომისაგან და ვით და **სოლომონისი** **შეფეთა** ისრაილისათა იყუნეს. **ღ** ძმა ერთი მათგანი დაადგრა მუნ და ექცსნი მათგანნი წარმოვიდეს ქართლად და ვითარ მოიწივნეს ნისანად სამეფოსა ქალაქსა ქართველთა საჯერეთ არა აღსწყუედილ იყუნეს **შეფენი** **ღოსროანნი**. და მეფობდა მაშინ სტეფანე და მისგანცა შეწყალებულ-იქმნეს ვდ და ნათელ იღეს. რამეთუ ებრაელთა **უსჯულსა** შემწყნარებელ იყვნეს მემამულისა მათისა და უხუცესი მათი სახელით **ღურამ** მეფემან სტეფანე* **წმირ** **სპასალარჳყო**. ესე იგი ჳერთ-მარშალ-ჳყო. და სხვანი მიიქცენ რომელსამე ადგილსა:-

ღ გურამ ჳერთ-მარშალ დავითიანი. **სტეფანე** მეფისა იყო კაცი ვდ მცნე მეცნიერ წერილისა. და ფრიად მორწმუნე და ჟამსა მას საქართველო იყო შერთულ **უძპერიასა** **კეისრისა** **ღერძენთასა**: რლი იყო დიდი **უუსტინიანე** იქმნა **ღურამ** იუსტინიანეს მიერ. და მიემთხვივა პატივსა **ღურად** პალატობისასა: **ღ** ჟამსა ამას განდგნენ სომეხნი წისაგან კათოლიკე ეკლესიისა. და ამისსა ჟამსა იქმნა მოქცევა

აჭხაზთა სარწმუნოებად ქ~ტისა ჟრისტეს ი~თისა ჩვენისა ჭრუმენტოისის ვისმე მიერ იუსტინიანე კეისრისა საჭურისისა რომელიცა ნათესავთა იყო აჭხაზი რ~ამად ჟამადმდე აჭხაზნი წარმართ იყუნეს:-

წა აგურამ იგი დღითი დღე წარმატებოდა წ~ე სეისრისა და მოკუდა სტეფანე იგი მეფე. და მეფედ იქმნა **ღ**ურამ ყოველთა ქართველთა. და აჭხაზთა ზედა ნათესაობის ათვს საწ~წტყულოსა და სიმწნისა მისისა: და ესე ვ~მე სიტყუად აქამდის:-

სიტყუად მეხუთე:-

წა ვითარ შთამოვიდეს რომელნიმე მეფენი გურამისგან და განიყუენეს სამეფონი-ორად ესე იგი რაოდენნიცა მრავალ გზის მოკსენებულ არიან აქა შვილნი ქართლო სისანი ჰხუდა პირველსა. და მეორესა აჭხაზეთი. და ჟამთა ამათ შინა განთავისუფლდა კელის ქვეშეობისაგან ანტიოხელთა **ს**ატრიახისათა **ს**ათოლიკოსი მცხეთისა-და ყოვლისა საქართველოისა **ო**ანე. ჟამსა მეექვსისა **ს**რებისასა ხოლო იყო **შ**ეფე ვინმე ქართველთა სტეფანე ძეთან **ღ**ურამისთა და ჟამსა ამისსა

ყ~დ უღმ

1-36 სტრ., 4r

-რთო მახმედ: -

ჟდ მეფეთა რაოდენთამე აღსწყდა მეფეთა ქართველთა და ვითიანთა ძეთა **ღ**ურამისთა **ნ**ათესაობად და დაიპყრა საქართველოდ აფხაზთა მეფემან და ვითიან მანვე **ღ**აგრატ პლ~მან რ~ლი იყო ძეთაგან გურამისთა. და ამის ბაგრატის გამო ეწოდა ნა ნათესავთა მისთა ბაგრატოვანი:-

ღესეცა საუწყებელ არს რ~ **ღ**ურამის ჟა მითგან იწყეს გამრავლებად ძეთა-ქართველთასა **ს**კოლათა შინა **ს**ოსტანტინუ პოლისთა. და მოვიდეს ქართლად-და ჰქმნნეს ჰსკოლანი ენითა ბეძრულითა და იწყეს თარგმანებად წერილთა. და შვილის შვილი

ბაგრატისი **წ**ავით მესამე რ~ლნ აღაშენნა საყოფელნი მოოჭრებულნი საქართველოისა ნი უღმთოთა მახმედიანთა მიერ გამოსჩნდა და ვით უძლეველად. და არღარა ჰმონებდეს. სპარსთა არცა ბერძენთა. ა~დ თავის უფალ იყვნეს მეფენი ქართველთანი შვიდნი ვიდრე მეფადმდე თამარისა. და ეს ვიდრემე სიტყუად აქამდის:-

სირტყუა მეექვსე:-

ოყვნეს უკჳჳ მეფის და ვით მესამისა შ~დ მეფენი დიმიტრი ძე **წ**ავითისი-და ძენი დიმიტრისნი პირველი და ვით. და მეორე **ღ**იორგი რომელი იყო შვენიერ ი ხილვითა და ახოვან გვამითა. დიმიტრი უკვე მოკუდა. და არა დაჰშთა ნათესავი - მისი. ხოლო გიორგის ერთი უკჳჳ ასული ჰყუა რომელსა საკვირველი **ღ**ამარ:-

წმან უკვე **ღ**იორგი* ცხოვრებასავე თვსსა დაადგა **ღ**ვრგვინი ასულსა თვსსა თვსსა თამ არს. და აღიარეს ყოველთა ქართველთა და აჭხაზთა **შ**ეფედ. ხოლო იყო **ღ**ამარ ოდეს დაადგა გვირგვინი მამამან ათორმეტისა წლისა. და შ~დ ორისა წლისა მოკვდა მეფე იგი **ღ**იორგი ჰაბუკი. და დაფლეს იგი საფლავსა პაპის მისასა მიერ და ვით მესამისაგან აღშენებულსა ფრიად შვენიერ გებულსა **ღ**აენათს: -

შამინ ჰსცხეს **შ**ეფედ **ღ**ამარ ყოვლისა საქართველოისა და აფხაზეთისა ქალაქსა **ნ**ისანს და შერთეს მას ქმარი. რათა არა უმკვიდრო იქმნეს სამეფო მისი-ძე ოვსთა მთავრისა სახელით და ვით რ~ლი იყო მისვე **წ**ავითიან **ღ**აგრატოვანისა ჰშთამომავლობისაგან ესრეთ რამეთუ მეფენი ვინმე იყვნეს ორნი ძმანი ამის~ვე სამეფოსანი **წ**ავითიან. **ღ**აგრატოვანნი შვილთაგან მრავალ ჯერ მოხსენებულისა **ღ**ურამისთა პირველსა უკვე ძმასა ეწოდა **წ**იმიტრი. და მეორესა **ღ**იორგი-

ზიმიტრი უკვე იყო მეფედ მაგრამ ძმამან მისმან გიორგი მიუღო შუეფო
ბად. და მე უკუჭესვა ერთი ყრმა მცირე შუეფესა ზიმიტრის, იგიცა მის
ტაცა ძმამან მისმან **ღიორგი*** და მისცა ოვსთა მთავარსა. მზევლად. **ღ** მთ-
ავარი იგი ოვსეთისა იყო უშვილო და მემკვიდრედ თვისად შეიწყნარა ყრმა იგი-
და მაშინ ოვსნი. და ყაზარდოელნი იყვნეს ყოველნივე **ქ** ეანენი და ამის ყრმისაგან
იშვნეს მრავალნი **ო** ოვსეთს შინა. ხოლო შ^დ ამისსა მრავალთა წელთა მისცა დად თვი
სი რუსუდან ცოლად მეფემან გიორგი* მამამან **ო** ამარისმან მთავარსა ოვსთ
ასა **ღ** აგრატოვანსა ხ^ნ ჟამსა სიჭაბუკისასა და ქვრივდა ქალი იგი და მოიქცა ძმის
1-36 სტრ., 4v

ავე თვისსა საქართველოდ. და მოიყვანა თვს თანა მე მალლისა თვისსა ყრმად. **ზ**ავი
თ ქმარი თამარისი და აღზარდა იგი. ხ^ნ გიორგიმ* ასულიცა თვისი **ო** ამარი მისცა
აღზრდად დასა მას თვისსა რუსუდანს: **ღ** რა ჟამს იგი **შ** ეფე იქმნა **ო** ამარ და ენე
ბათ ქმარი მისთვის ქართველთა და აფხაზთა რ^ა არა უმკვიდრო იქმენას სამეფომ
მაშინ ძიება ჰყვეს რათა თუ რომელი ჰპოვეს ღირსი ქრმად მეფადს მათისა
ჰსთქვეს ვ^დ ჰაბუკი ესე დავით ნათესავი არს **შ** ეფეთა ჩვენთა **უ** აგრატოვანთა, და კეთ
ილ. ზრდილ, და მწნე. ამის ჰყვეს გამორჩევად, და **ო** ამარცა ითნო საქმედ ესე და ქ
მნეს ქორწილი ვითა ჰშვენოდა. სიმაღლისობ სებრ **შ** ეფობისა ქალაქსა **ნ** ისანს:-

შ რავალნი უკუჭესვა საკვირველნი ჰქმნა **ო** ამარ*, ვითარ იგი მოუთხრობენ მატთან
ენი მცხეთისა, და გენათისნი მრავალნი მძლავრნი და ზვავნი მეფენი უცხო
თესლნი და ამდაბლნა წინა აღმდგომნი თვისნი. მრავალნი **უ** კლესიანი და მონას
ტერნი აღაშენნა და აღშენებულნი განამდიდრნა ხ^ნ სომეხთა მეფენი **ზ** ალვანისნი
ხარკსაცა მოსცემდეს მას დაჰყუა მკედრად განწესებულნი კაცნი ვითარ სამასი ათასნ
ი. ამისგან უკვე ერთისა მის. და ერთისა ასულის კიდე არა რად იშვა და სახელი ძი
სა მისისა **ღიორგი**, ხ^ნ ასულსა რუსუდან:-

ღ მან უკვე და ჰყო **შ** ეფობასა შინა წელიწადი ოცი და ესრეთ მოვიდა იგი წინა
ე **ო** ფლისა, და იქმნა მე მისი **ღიორგი**. **შ** ეფედ წლის ათ-შვიდმეტისა. დაე-
სე სიტყუა აქამდის:-

სიტყვა მეშვიდე:-

შ ოკუდა **ღიორგი** **შ** ეფე. და დაშთა ყრმად მცირე სახელით **ზ** ავით. ხ^ნ
მეფე იქმნა **ქ** უსუდან დად მისი რომელიცა. და ღათუ შვენიერ მსგავსად
დედის თვისისა გარნა არა საქებელ ვითა სანატრელი იგი დედად მისი ამას უკ
ვე რუსუდანს **ღ** ანუდგა **ო** ავადი ვინმე ქართლისა. და ვითარ ჰყო კვალად-
მონებად მისივე მისცა მძევლად თავადმან მან მედ თვისი. ხოლო იხილა რა
რუსუდან მძევალი იგი ეტრჭიალა მას გარნა არა ისიძვა. ა^დ ქმრად შეი
ყვანა იგი პალატსა თვისსა **ს** ამეფოსა:-

ღ მისსა უკუჭესვა მეფობასა შინა მრავალნი უკვე ბოროტნი იქმნეს **ს** ამეფოსა-
შ^ა მისსა და განრისხნა **ო** თი და იქმნა მოოჭრებად ყოვლისა ქართლისა
სპარსთა მიერ ლტოლვილთა თათართაგან ხ^ნ თათარნი ამისსა სამეფოსა შინა დამბ
ყრობელ იქმნეს სპარსეთის და მრავალთა ადგილთა აზისთა. ხოლო იყო პირველი
მათი ჩინგიზ რომელი ყაენ იქმნა: **ღ** ჩვენ და ვსდუმნეთ საქმეთათვს რუს
უდან **შ** ეფაისთა. და ნუ განვაცხადებთ მას ვინათგან იყო ცხეებული **ო** ფლისა
და მართლ მადიდებელ:-

შ ოკუდა უკვე მეფე რუსუდან და დაშთა მე სახელით **ზ** ავით რომელსაცა ჟა
მსა თვისისავე ცხოვრებისასა ჰსცხო მეფედ: ხ^ნ თათარნი **შ** ეფობდეს მაშინ საქა

რთველოსა ზ~ა რამეთუ რუსუდან* წარსწყმიდა თვთ მპყრობელობაჲ. და თათართა ძე-
1-36 სტრ., 5r

ღიორგი მეფისა რომელი იყო ძმის წული **ქ**უსუდან მეფაჲსა სახელ **ზ**ავით და ძე-
რუსუდანისა **ზ**ავით, ორივე ერთად მეფედ ჰყვეს რ~ლთა სიგელნი სამეფონი
იხილვებიან დღესაცა ქვემოწერილნი ესრეთ სიგელი ესე ძე და ვითისაგან ქვე
მო მოწერილი არს და ძე დავითისაგან ქვე მოწერილთა: **ღ**~ დავით ძე რუსუდანისი
ფრიად მორწმუნე და **წ**~თის მოშიში იყო გონიერ და კეთილ მსაჯულ და სხვსაცა
იგი დავით ესრეთვე მაგრა ჟამსა სიბერისასა სოლომონს მიემსგავსა ძე იგი გიო
რგისი **ზ**ავით:-

რმათ უკუჭ თან-მოსახელეთა მეფეთა ფრიადი ჰქუნდათ სიყვარული ურთიერ
თარს გარნა კაცთა ბოროტთა შუა ჰქმნეს ბოროტნი საეშმაკონი სიძულილ
ის მიზეზნი და რათა არა განგრძელდეს სიძულილ შორის ორთავე მათ **ზ**ავითთა
ჰქმნეს განყოფაჲ სამეფოთა. რ~ დავითს ძეს **ღ**იორგისსა ჰხვდა ქართლი კახ
ეთი შირვანი და ჯავახეთი რომელარს სამთავრო ახალ ციხისა და ყაზარდია ოვსეთ
ი. და ქისტეთი რამეთუ ოვსეთი და ყაზარდია და იპყრა სანატრელმან **მ**-ამარ*-
და ქისტიცა და **ჯ**იქეთი ეგრეთვე თვარე ჟამადმდე **მ**-ამარისა არა იყო მეფეთა
საქართველოსათა: და ძესა რუსუდანისსა ჰხვდა იმერეთი. გურია ოდიში რაჭა-
აფხაზეთი. სვანეთი: **ღ**~ თვინიერ აფხაზეთისა რაჲცა ჰხვდა **ზ**ავითს ძესა
ქუსუდანისსა ყოველივე საქართველოარს და ეწოდების ქვემო საქართველოჲ. და ქარ
თლსა კახეთს და ჯავახეთსა რომელარს ახალციხისა სამთავრო ეწოდების ზემო საქ
ართველოჲ და ორივე ესე ზემო და ქვემო საქართველო ქართველთა კათალიკოსისა-
იყო **წ**პარხია მაგრა სხვად სამეფოდ რა იქმნა ქვემო საქართველო აფხაზეთის
ა **ს**კათალიკოსისა იქმნა **წ**პარხია:-

ღ~ საუწყებელ არს ესეცა. რ~ მისაგან **ქ**უსუდანის არიან მეფენი იმერთანი. და ძ
ისაგან **ღ**იორგის არიან დღეს **ქ**უსთა იმპერიას შინა მყოფნი ძენი ქართ
ველთა **შ**ეფისანი. და დღეს მყოფნი ქართლსა და კახეთს მყოფნი მეფენი ძენი
კახთა **შ**ეფისანი:-

შერმეცა საუწყებელ არს ესეცა. რ~ ჟამსა ერთ მეფობისასა იყო სამეფოდ ქალა
ქად **შ**ცხეთა. მაგრა ვინადგან მისცვალა სანატრელმან მეფემან **წ**ახტანგ პირ
ველმან **წ**ისანს და ტვილისს ქალაქქ~ქი სამეფოდ იქმნა სამეფო ქალაქად **წ**ისნი
რომელთა გაღმართ **ღ**ფილისისა აღმოსავალით რომელსა დღეს მოოჭრებულსა მას მი
ნდორსა ეწოდების ავლაზარი. და ესე ვიდრე სიტყუაჲ აქამდის:-

სიტყვა მერვე:-

საუწყებელ ვიდრემე არს ესე, რამეთუ შ~დ **ზ**ავით მეფისა ძისა რუსუდან
ისა, რომელა მამა იმერთა მეფეთა არღარა მონებდენ შვილთა **ზ**ავითსთა
მთავარნი ოდიშისანი, რომელსა წოდებულ ჰყოფენ **ზ**ადიანად. **ზ**ა **შ**-თავარი გუ
რისა რ~ლა **ღ**ურთელი არცაღა აფხაზნი, არცა სვანნი და არცა **ჯ**იქნი არამედ
თვსად იმთავრნეს, პირველნი მათ შორის მყოფნი თავადნი. **ღ**~ აფხაზნი-
1-36 სტრ., 5v

და **ჯ**იქნი მიდრკეს უსჯულოებადცა გარნა მხოლოდ იმერელნი ოდენ ჰგონებდენ
და ღათუ რაჭველნიცა ა~დ რაჭა არა სამთავრო არს არამედ მისვე იმერეთისა-
ნაწილი არს **ღ**~ ძეთა **ზ**ავითისთა ძის **ღ**იორგისთა ჰმონებდეს ყოველნი ქარ
თველნი რაჲვეცა ჰხვდა გარნა არღარა ყაზარდელნი, არცაღა ოვსნი. და არცა
ქისტნი და მიდრკეს უსჯულოებადცა ყაზარდელნი ოვსნი და ქისტნი:-

შრავალ-ჯერ განრისხდა უკუჭ ოთი საქართველოსა ზნა უკეთურებათათვის ქარ
თველთასა მაგრა ოდეს შოიქციან ოთისა მყის შეწყალეზულ იქმნიან მსგავსად-
ისრაილთა ერისა, ვნა მოგვეთხრობის წიგნთაგან. || <note>||. ტიცხვ. 11.2</note> შოსესთა
კდ:

|| <note>||. ႁსუნავე[.]. 2.</note> ႁსუნავესთა: || <note>||. შსაჯულ. 6.7.</note> შსაჯულთა. ||
<note>||. შეფეთ. 19.3.</note> შეფეთა: || <note>||. ნაშთთ 32.2.</note> ნაშთთა-
და || <note>||. ႁსაია 37.3</note>. ჭინასწარმეტყველთასა.

ღ ჰმონებდეს მეფენი ქართველთანი თათართა ნათესავთა ხინგიზისთა. და მეფენ
ი იმერთანი კეისარსა და უმეტესი უკუჭ მშვიდობად აქუნდაყე იმერთა მეფეთა
და იცხებდეს ႁკვლესიასა ჰუთათისასა და სამეფო ქალაქ მათდა იყო ქუთათისი:-
ნუ დაუტევებთ უკ[.]უჭ გიორგი მეშვიდისა სახელსა რლი იყო მეფე ქართველ
თა რომელიცა ღირს მოხსენებისა არს ესე უკვე წოდებულ ვარსკვლავად განთია
დისა მატინათაგან ქართლისათა მით რამეთუ ფდსა უკეთურებისა ღამესა შინა
იყვნეს მეფობადმდე მისსა ქართველნი მეფენიცა და მთავარნი მაგრა აღმოიქვ
ირვა რა ႁიორგი* ႁარსკვლავმან ႁანთიადისამან, განანათლა ღამე იგი სიბო
როტისა. და მერმელა შხემანცა სიმართლისამან განანათლა სამეფოდ მისი ღ უკ-
ეთურობასაღა ვიტყვი არათუ სარწმუნოებისაგან ჭტისა განსლვასა ვიტყვ ად
ბოროტთა საქმეთა. ႁარნა ამისსა მეფობასა შნა დაჰსცხრეს ყოველნი იგი კაცნი
უკეთურნი სიბოროტეთაგან მათთა. და იქმნა შეცვალება კეთილ მადლიერად-
და მეფობასა შინა მისსა იყვნეს სეისარნი ႁერძენთანი ႁალეოლოღნი ეგრეთვე
შეფობასაღა შინა მამისა მისისასა ღ რომაელთა. და ႁერძენთა შორის იყო
განყოფილებად ჟამსა მას არა ახალი ად ჯერეთ არღა ქმნილ იყო სრებად.
ფლორენცის: და ესე ვიდრემე სიტყუად აქამდის:-

სიტყვა მეცხრე:-

ღრა საიჭველ საღამე არს შდ ႁურამ. დიდისა შეცვღებად გუარისა შე
ფეთა ქართლისა და კახეთისათა. ად მისვე და ვითისი და გუარამის ძირთაგან არიან
რტონი ხის კეთილ-სიტყვიერისა ႁაგრატისანი უცვალებელად და ღათუ იცვა
ლა შდ ႁამარის ასულისა ႁუსუდან მეფაისა ႁვარი ად იმერთა მეფეთა
ოდენ განისაკუთრეს შეცვალებად იგი და იგინიცა შდ ერთისა ცვალებისა-
არღარა აღწყდენ ად მისვე რუსუდანისა არიან მეთაგანნი:-

ღწყოდენ უკვე შაღალ მსლველობამან თქვენმან უკეთუ არა მიჰყრობდეს
მე აღვრი თქვენის მორჩილების დუმილი შემიჰყრობს. აქა გულებად
თა თვს მოსათხრობელთა და ვერ დამჰყრობელ ცრემლისა ვარ თქმაღთა თვს გარნა-
1-36 სტრ., 6r

ვინაითგან ინებებს თქვენი ეგე შაღალ მავლობად საქართველოღსა შეფეთა
ტომთა განყოფათათვს. და პროვინცია თვს საქართველოღსათა შემეცნებასა ესე
არა და იტევების:-

ႁყვნეს უკუჭ შდ ႁნი მეშვიდისა მეფენი მეთაგან მისთა რაოდენნი მე-
და ღათუ არა ფდ მრავალნი ხნ იქმნა შეფედ ႁახტანგ მეოთხე. და ჟამს
უკუჭ ბაგრატისასა მოიძულეა ႁთნ ნათესავი ჰართველთა, რ მრავალ ჯერ
იქმნა მოოჯრება საქართველოღსა მაგრა ესე ვითარი არა ოდეს. რ უღთომან
ზანგ თემურ ჰყო საკვირველი მოოჯრებად. რღნი არა საღა სმენილ არს:-

შოიწია რა უკუჭ მძღავრი იგი პღდ ქალაქი იგი სახელოვანი საღა იც-

ხეზდეს შუეფენი რომელარს ჩისანი ღვილისი კალისი და მანისი. შუცხეთა კასპი ოორი ოჩრბნისი. და ყოველნი ქალაქნი ქართლისანი. ეგრეთვე კახეთისანი ყოველნი და იმერეთისანი ბრწყინვალე იგი ქალაქი ქუთათისა სამეფო ქალაქი იმერთა ყოვლითურთ აღაოჯრნა, და ესე ყოველი ზანგთ ემურის მიერ ცეცხლითა აღისპო: **ღ** ერთი უკუჭ საქმე ახალი შემოიღო ყდ უღმრთომან მან. რ ტყვისა წარყვანებაჲ ჰქმნა არცა ერთისა ად მო ასხიან რა სიმრავლენი მრავალთა ბევრთანი მამანი და დედანი ჭაბუკნი დაჭაბუკანი ყრმანი და ყრმანი მღვდელნი დიაკონნი სამღვდელთაგანნი და მონაზონნი ყოველნი უკლესიად მისახიან და დაწვიან უკლესის შა: **ღ** უკანასკნელ მოაგონა მამამან მისმან ეშმაკმან ესეცა. თუ სადამე ცხოველ-მყოფელსა ჯუარსა შეურაცხ ჰყოფდის ვინ* განარინიან და მრავალთა ვგონებ ვდ მილიონისა უმრავლესთა და იდგნეს გვირგვინი წამებისანი:

ღ დიდი იგი უკლესია მცხეთისა რომელი აღაშენა შუეფემან უახტანგ* კლმან რლისა იყო გებულ კამარანი და სვეტნი მარმარილოსანი და იატაკი მარმარილოდსა ჯერეთ მოჰსწვა ცეცხლითა ბილწმან მან. და მე რმე ძირითურთ აღმოფხვრა იგი. და სხვა || < note>|| **ღ** ერემ. 5.3</note> ჩაბუზარდან იქმნა სახლსა

შა ითისასა. და ყოველნი საეპისკოპოსონი უკლესიანი. და შონასტერნი ქალაქთა და უდაბნოთანი სდ დააქცივნა ძირითურთ და არცა ერთი ეკლესია განერა აღუფხვრელად ჳელთაგან მისთა თჳნიერ უკლესია ბოდბისა-რლი მაშინ მონასტრად იყო სადა მდებარე არს ოვამი განმანათლებელისა ჩვენისა წისა ქალწულსა ჩონნასი. და ესე და ჳფარა ითნ. რ მძლავრთაცა ეშინის ზოგჯერ სიწმიდეთაგან. და დაიფარა სიწმიდე იგი მაშინ ვითა. || < note>|| **ღ** აკაბელ 2.3.</note> უერემიას მიერ დამალულნი სიწმიდენი:-

ღ რავალნი უკუჭ ბრძოლანი აჩვენნეს მაშინ ქართველთა ზანგთემურს-რამეთუ შუეფე ღაგრატ ფდ მენე იყო ბრძოლათა შინა ხოლო შემდგომად ვერ განერა მეფეცა არამედ ბრძლასა შინა აღწყვიდნეს ლაშქარნი მის 1-36 სტრ., 6v

-ნი. და შეიპყრეს თვთ მეფე და წარიყუანეს იგი ცოცხალი უღმრთომან-ლანგთემურ* **ღ** დედოფალი ცოლი ღაგრატისი და მე ყრმა ოიორგი განერნენ მცირითა ვიეთმე მჳეველითა და რაოდენითამე კაცითა საერისთვოსა შინა და ეგრეთვე კათალიკოსიცა სამოილ განერა მცირითა ვიეთმე სამღვდელთა კაცითა. **ღ** ვითარ მიიწია უღმრთო იგი შირვანად განუტევა მეფე იგი ღაგრატ ცოცხალი და მისცა მეფობავე მოოჯრებულისა მის სამეფოსა და თვით წარვიდა სპარსეთად:-

ღ აშინ არცაღა ერთი სოფელი. არცა და ბაკი. არცა სახლი სადმე არცა უკლესია იპოვებოდა ქართლს შა თჳნიერ საერისთვოთა არაგვისა და ქსნისათა. ხთუ სადამე მორჩნენ და ურღვეუელად უკლესიანი. იგი რლნი კლ აღოჯრებულ და უშენ იყუნენ: **ღ** მოკუდა უკჭ მეფე ღაგრატ მწუხარებისა მისგან დიდისა. და არა ვინ უწყის თუ სადა და ფლეს იგი. რ მცხეთა მოფხურთილ იყო და ყოველნი ეკლესიანი დარღვეულ იყვნეს: ზა ესე ვიდრემე სიტყვაჲ აქამდის:-

— სიტყვა მეათე:-

ჟ~დ || <note>[....]კაბ. 1.33.</note> ონტიოხოს მეორისა. უღმრთოდა მის ზანგთემურისაგან მოოჯრებისა

იქმნა მეფედ ჟ~ი ძე ლაგრატისი გარნა სახელით ოდენ მეფე რამეთუ არა რად აქვდა მას სამეფოდ არცა იცხო მან და მოკვდა იგიცა ჟამსა სიჭაბუ კისასა. და დაშთა ყრმად მცირე რომელა ოლექსანდრე პლ~ი ხოლო იყო რა რვი სა წლისა უწოდეს მეფედ და იყო აღოჯრებულ ქართლი ჯავახეთი შირვანი და სადაცა ვინ თუ სადამე განრობილ იყო ჰშთამოვიდეს მთით და იწყეს შენ ებაჲ და ბათა:-

ღ~ სანატრელი იგი დედა მისი დედოფალი აღზრდიდა აღექსანდრეს მეცნიერე ბასა შინა საღთოთა წერილთასა. და ჰმოგვარა მას სოსტანტინუპოლით შო მღვარი ვინმე კაცი ი~თის მეტყუელი და დაისწავა ოლექსანდრე* კნინდა ზეპირ ყ~ნი საღთო წერილნი. და ყოველი გარემისა შეცნიერებისა ზავითა რ იგი იქმნა ოცისა წლისა. მეორემან. || <note>|| იემია. 2.18</note> იემია იწყო ზღუდეთა ქალაქისთა

დარღვეულთა განახლებად, და სახლთა სამეფოთა მაგრა ვერღარა აღაშენა სახე ლოვანი ქალაქი იოსანი. ა~დ ლეილის მისცვალა ქალაქი სამეფოდ და ყ~ნი ეკვლესიანი. რაოდენნიცა საეპისკოპოსონი. ანუ შონასტერნი მოეფხვ რნეს უღთოსა მას ზანგთემურს. ყოველნივე აღაგნა და განაახლნა. და ჰ ყვის ჟნკენია დიდი რომელიცა ჟკვლესია განაახლის:-

ღ~ თვთ იგიცა ჟკვლესია დიდი შცხეთისა აღაგო მეორემან || <note>|| 2. ჟზეკია[.] 3. 2.</note> ზორაბაბელ*

და ჰყო ჟნკენია დიდი, პ~ლსა ოკდომბერსა, რ~ლიცა დღეინდელად დღედმდე ჰგიეს ყოველსა საქართველოსა შინა დღესასწაულად დიდად. ლ~ სოფელნი. და ქალაქნი ყოველნი აღაშენნა. რ~ ფ~დ მქნე იყო იგი ბრძოლათა შინა. და მსგავსად და ვითს მამისა მისისა შეადრწუნნა უცხო თესლნი. რ~ მრავალ 1-36 სტრ., 7r

გზის ებრძოლა მათ შკვიდრთა სპარსეთისათა და რომელიცა აღიღის ქალაქი და წა რმოიღოს ნატყვენავი და წარმოასხნის დედა წულითა ტყვენი. რაჟამს მოვიდის სამეფოდ თვსდა მისცის მვედართა თვსთა ხუთი და თვთ აღიღის ერთი და მიართვის ჟ~თა ჟკვლესიათა ხოლო ტყვენი იგი არცა ერთი განისყიდებოდა ა~დ უ სადამე სამეფოდ აღიყუანიან თვსთა ქალაქთა და სოფელთა და სახლიან- მშვიდობით. და უკეთუ თავადთა თვის თვსთა სოფელთა უბრძანის თავადთა მათ და სახლებად. და რაოდენნი მვედართა ჰყვანდიან ფასი შეფისაგან მიეცემოდის და- ქალაქთა და სოფელთა მეფისათა და ასახლებდიან:-

ღრმოც წელ უკუჴ ჴმეფა საკვირველმან მან. და არცა ერთისა ნახე კრავისა- მიმღებელ იქმნა გლეხთაგან. და ჟამსა მეფობისა მისისასა. ვერცა თავადნი მიიღებდეს რასამე გლეხთაგან თვისთა რ~ ახალჴ შენ იყო მაშინ სამეფოდ მი- სი. და ჰსწადოდა ფ~დ რ~ა აღემენოს ქართლი. ლ~ ყოველი მისი ათისაგან ერთი გლახაკთა მიეცემოდა და ამით ვ~ა || <note>|| ფსლ. 88. 37</note> შ~ხე საყდარი მისი დაჰსდგა წინ

აშე ი~თისა. და იპყრა აჭხაზეთი და იმერთაცა სამეფოდ და ყოველი რაოდენიცა განყოფადმდე აქუნდა-ყე საქართველოდასა მეფეთა და ყაზარდიაცა ოვსნი- და ქისტნი. და მახლობელნი აფხაზნი ჯიქნი და მახლობელნი იმერთანი სჴან ნი. და იქმნა ერთ სამეფოდ ვ~ა პ~ლ მამათა მისთა აქუნდა:-

წ ვითარ იგი იგი იქმნა ორმეოცდა რვისა წლისა **წ**ლექსანდრე დიდი მოუწოდა ძეთა თვისთა. რ[~]ლთა პირმშოდ მონაზონ იქმნა სახელით. და ვით. და **წ**ახტანგ უკვე მისცა რ[~]ლი იყო ძე მეორე. აფხაზეთი. ჯიქეთი, სუანეთი ოდიში. გურია. და ყოველი სამეფოდ იმერთა მეფეთა -და- უწოდა **შ**ეფედ. **წ**იმიტრის მისცა ქართლი ჯავახეთი. ოვსეთი ყაზბარდია და ქისტეთი და უწოდა **შ**ეფედ: **ქ** უმრწემესა ძესა **ქ**იორგის მისცა კახეთი. ჭერეთი რლსა შინა არს ჭარი და კავი მცირენი თემნი. და შაქისი სადა მსთავრობდა აქამდე აჯი ჩალაბი. და შირვანი რ[~]ლისა დედა ქალაქ არს შამახია. და არა უწოდა მეფედ ა[~]დ მთავრად და მოუწოდა მთავართა სამეფოსა თვისთათა ყოველთა. და ესრეთ მიათვალნა იგინი ძეთა თვისთა. და დასდვა მაშინ ყოველსა სამეფოსა ძეთა თვისთასა სულსა ზედა ნახევარი მარჩილისა და სხვათ არა რად: **ქ** ძესა მას თვისსა პირმშოსა მონაზონსა-**წ**ავით მისცა კათალიკოსობად. მცხეთისა. და ყოველისა საქართველოდსა რომელიცა აქვსყე ველის ქვეშე დღეს **ქ**ათალიკოსსა **ს**აქართველოისასა. და თვთ მონაზონ იქმნა და სახელ იდვა. **წ**თანასი და განზრწყინდაცა ღუაწლითა მონაზონებისათა. და ესრეთ მივიდა. მრჩობილითა გვირგვინითა წინაშე **ქ**ისა:-
ქ ჟამსა მეფობისა მისისასა იქმნა კრებად ჭლორენცას და ჟამსა დასასრულსა მეფობისა მისისასა აღიღეს კოსტანტინუპოლი. თურქთა და ესე ვიდრე მე სიტყუად აქამდის:-

1-36 სტრ., 7v

სიტყვა. მეთერთმეტე:-

წლექსანდრე უკუჭე პ[~]ლისა ძეთა ვიტყოდეთ განყოფასა ესრეთ იქმნა-რა მეორე ძე **წ**ლექსანდრესი **წ**ახტანგ **შ**ეფედ **წ**მერთა აფხაზეთა და სხვათა რ[~]ლი ითქვა. მოკვდა უკვე უშვილოდ და არღა აღწყვედილ იყვნეს ძენი რუსუდანიისნი რომელა მეფენი **წ**მერთანი და სამეფოდ მათი და იპყრეს მათვე. და აფხაზეთიცა ეგრეთვე. და ოდიში და სხვანი თვისთავე მთავართა და იპყრეს რ[~]ლ[~]თა-აქუნდა **წ**ლექსანდრესამდე პ[~]ლისა: **ქ** **წ**იმიტრი მეფე ქართლისა ძეძე მესამე **წ**ლექსანდრესი. და გიორგი მთავარი კახეთისა ჰმონებდენ **შ**ეფესა სპარსთასა. და განიყო სამეფო ორად. მაგრა ჯავახეთი რომელარს პროვინცია ახალ ციხისა დიდით **შ**თა ვრითურთ თვისით ჰმონებდენ მეფესა **წ**იმიტრის:-

შონაზონ უკვე იქმნა მეფეცა **წ**იმიტრი. და უწოდეს დამიანე და მეცა მი ნახავენ ხატი მისი მონაზონებისა სახითა რამეთუ სადაცა მე ვიყოფებოდი მონასტერსა შინა მრავალ მთისასა მუნ აღასრულა სრბად ცხოვრებისა თვისისა და იქმნა ძე მისი კოსტანტინე მის წილ მეფედ ხ[~] მოკვდა **ქ**იორგიცა მთავარი კახეთისა და იქმნა მის წილ **შ**თავრად კახთა ზ[~]ა **წ**ლექსანდრე ძე მისი. და უწოდეს კახთა მაშინ მთავარსა თვისსა მეფედ: **ქ** მოკუდა **შ**ეფე **ქ**ონსტანტინე და მიიღო მეფობად ძემან მისმან **წ**ავით. რ[~]ლსა მშვიდად სახელ-ჰსდებენ და ესვა ძმა რომელიცა ეწოდა **ქ**აგრატ. და მოკლა ალექსანდრე **შ**ეფედ კახეთის ძემან მისმან **ქ**იორგი* რლსა ავ გიორგიდ სახელ დებენ და იქმნა მის წილ მეფედ. და დააბრმო ძმაიცა თვისი **წ**იმიტრი. და თვთ ჰავ გიორგი მოიკლა სიბოროტეთა და ავაზაკობათა შინა ქართველთა მიერ:-

შოკუდა უკვე ქართლისა მეფე **წ**ავით მონაზონ ქმნილი და მეფე იქმნა მის წილ ძე მისი მეფე **ხ**უარსაბ: და ესე ვიდრემე სიტყვა აქამდის:-

სიტყვა. მეთორმეტე:-

ზუარსაზის **შ**ეფობისა დასაზამსა იყო ფ[~]დ მძლავრება სპარსთა საქართ
ველოთა ზ[~]ა გარნა ლუარსაზის მეფობასა შინა ვერღარა მძლავრობდეს. რ[~]
სხვა ვინ* **ღ**ედეონ იქმნა სპარსთა ზედა. **ზ**უარსაზ ვითარ იგი ე || <note>|| **შ**საჯულ.

2.25.</note> გედეონ **შ**ადია

მსა ზ[~]ა. **ღ** აქა და მადუმებს მე სიმენე **ზ**უარსაზისი. და მაცხოვარად ერის
თვისისა მოცემად მისი **წ**თისა მიმართ. თუ სადამე ვიტყოდე სიმენეთა **ზ**უარ
საზისთა განვრცნების წერილი. და თუ სადამე ვჰსდუმენე არა ღირს დუმილით
თანა წარსლვისა არნ სიმენენი მისნი: **ღ** ესე უკჳჳ ვთქვათ მისთვის და ჰე
შმარიტი ვჰსთქვათ, რ[~] მოთხრობად **ზ**უარსაზის[.] სიმენეთა ყოვლითურთ მსგავს
არს ჰ[~]ტდ **შ**აკაბელისა უდას სიმენეთა. და სიკუდილიცა **შ**აკაბელისა:-

|| <note>|| **შ**აკაბელ. 9.18.</note> უდასებრ მიიღო ბრძოლათა შინა უცხო-თესლთაგან
მეშურნეობასა-

შ[~]ა არათუ აჩრდილსა ჰსჯულისასა ა[~]დ ჰ[~]ტისა სარწმუნოებისა **ქ**ეს ღ-
ეთისა ჩვენისასა:

1-36 სტრ., 8r

ღ მოკვდა რა დაწყლული მეფე ლუარსაზ, რ[~]ლნ არა ოდეს ჰმონა და არცა ამონა
სამეფოდ თვისი. სპარსთა მეფე იქმნა მე მისი სიმეონ პ[~]ლი მის წილ ხ[~]-
კართა ზ[~]ა იყო მაშინ ლეონ დიდი. ჰმე ავ გიორგისა რომელმანცა მოკლა-
მამად თვისი: **ღ** იმეფა სიმეონ* არა მშვიდობით უცხო თესლთაგან. და უ
კანასკნელ ბრძოლასა შინა **ღ**ურქთა წარიყვანეს ტყვედ სონსტანტინე-
პოლის და მიიღვალა მუნ და იქმნა მე მისი **ღ**ი **შ**ეფედ მის წილ. ამისსა-
მეფობასა და იპყრეს **ღ**ურქთა ქ[~]ყნა ჯავახეთისა. და უარ ჰყვეს და დაუტევნეს
თვთ მთავარმან ჯავახეთისამან და სამთავრომან მისმან. **ღ**ი ჩვენი **ქ**
ქედ. და იქმნეს მაჰმედიან. ხ[~] იყო კახთა ზ[~]ა. **შ**ეფედ **ღ**ლექსანდრე მე ლეონ
დიდისა:-

შოკჳდა უკჳ **ღ**იორგიცა **შ**ეფე წამლითა უღთოდსა შაჰაზისათა, და იქმნა
მის წილ მეფედ მე მისი **ზ**უარსაზ. მეორე, ფ[~]დ ჰაბუკი ჰასაკითა. ხ[~] მოიკლა
ცა. **ღ**ლექსანდრე მეფისა კახეთისა მისა თვისისა კონსტანტინეს მიერ და იქმნა-
უკეთური იგი კონსტანტინე მეფედ. მკვლელი მამისა და ძმისა თვისისა **ღ**იორ
გისა და მიემსგავსა იგიცა საქმეთა ჰავ გიორგისთა პაპისა თვისისათა ხ[~] მოიკლა
თვით იგიცა უღმრთო კონსტანტინე კახთა მიერ და ესე ვ[~]ემე სიტყუა-
აქამდის:-

სიტყვა- მეთ-სამ მეტე:-

ღჰსთქუთ რა უღმრთოსა სონსტანტინეს მიერ მოკვლად მამისა თვისისა-
შეფისა ალექსანდრეს მესამისა და ძმისა თვისისა გიორგისი და მოკვლადცა მი-
სი კახთაგან მეფე იქმნა შ[~]დ უღმრთოსა სკონსტანტინეს **ღ**ეიმურაზ-
პ[~]ლი კახთა ზ[~]ა. ხ[~] ესე თეიმურაზ მის წული იყო **ღ**ლექსანდრესი მისაგან თვი
სისა მოკლულისა და მე კახთა მეფისა ზავითისი. **ღ** მამამან ამის თეიმურაზ
ისმან დავით ძემან **ღ**ლექსანდრე მესამისამან მიუღო მეფობად კახთა **შ**ამასა თვ
სსა **ღ**ლექსანდრეს სიცოცხლესავე შ[~]ა. და თვთ იქმნა **შ**ეფედ: **ღ** არა ჰყოვნა
სასჯელმან საღმრთომან. და მოკვდა მეფე კახთა ზავით სიცოცხლესავე შ[~]ა

მამისა თვისასა. და მეფედ კახთავე იქმნა. **ჯ**ლექსანდრე. **ქ** შდ სიკვდილისა **ჯ**ლექსანდრესა. და უკეთურისა მის კონსტანტინესა მეფედ კახთა იქმნა თეიმურაზ პლი. ხ ქამსა მას იყო მეფედ ქართლისა **ხ**უარსაბ მეორე:-

ქოიწია უკუჭ უღმრთო **ქ**აჰაბას მეფე სპარსთა კახეთს **ზ**ა და მოაოხრა კახეთი ვა ლანგთემურ ეგრეთვე სახედ ამან სოფელნი და თვთ ყდ-შვენიერი იგი ქალაქი გრემი სადაცა მეფობასა განაგებდენ მეფენი კახთანი გარდაასახლნა სპარსეთად ვა ჰყო **ჩ**აბუქოდონოსორ **ჩ**ერუსალიმსა **ზ**ა. და **ჩ**უდეასა და **ხ**უარსაბ მეფე ქართლისა წარიყვანა ასტარა ბათად და მოკლა მუნ მოშობის მიერ ხ **ხ**უარსაბს არა ესვა მე არცაღა ძმად და აღწყდა მეფისა სიმეონ პირველისა ნათესაობად: **ქ**აშინ ქართველთა წინა აღმდეგად. 1-36 სტრ., 8v

სპარსთა მეფისა ჰყვეს მეფედ ქართლისად **ქ**ეფე კახთა თეიმურაზ პლი. მით რამეთუ ცოლი თეიმურაზისი დად იყო მეფისა **ხ**უარსაბ მეორისა. და ჰსცხეს მეფედ **ქ**ფილისსა გარნა არა თავს იდვა ესე მეფემან სპარსთამან ად წარმოგზავნნა ქართლსა **ზ**ა ლაშქარნი უთვალავნი და მოვიდეს მდინარესა **ზ**ა ალგეთისა სა ვინადცა ქართველთაცა შეკრიბნეს ლაშქარნი ვდ ოცდა ოთხი ათასი ხ მაშინ განრისხნა დთი საქართველოსა **ზ**ა და მოსწყდეს ლაშქარნი საქართველოსანი ოცი ათასი კაცი და ივლტოდა მეფე თეიმურაზ იმერეთად: **ქ** ჰყვეს სპარსთა მეფედ ქართლისად სახელით როსტომ ვინმე ფრიად მოხუცებულნი მე ბაგრატიონთავე მახმედიანი. რ მეფესა ქართლისასა სიმეონს პირველსა რლი ზემო ვახსენეთ ჰყვა ძმად უმრწემესი სახელით და ვით ესე. **ზ**ა ვით წარვიდა სპარსთა მეფისა და მახმედიან იქმნა და ცოლი და შვილნი მისნი დაშთვეს ყოველნივე ისპანად. და ესე როსტომ მუნ იშვა ქალაქსა ისპანს. და მე ფედ ჰყვეს ესე სპარსთა მემკვირდეობისა ძლით. **ზ**აესე ვიდრემე სიტყვა აქამდის:-

სიტყვა მეათოთხმეტე:-

ქეფე უკუჭ ქართლისა იქმნა რა როსტომ. მისცნა ციხენი ტფილისისანი მეფესა სპარსთასა. და დარღვეულნი ქალაქთა ზღუდენი განაახლნა დაიმეფა ვითარ ოც წელიწად ოდენ. და დიდსა სიბერეს მიიწია. ხ არა ჰყვა მე არცა ასული. და ეძიებდა რათამცა ვინ ჰპოვოს **ქ**აგრატიონთაგანი. რათა იმემკვიდროს: **ქ** იყვნეს მაშინ **ქ**აგრატიონთაგანნი შვილთაგან კონსტანტინე ქართველთა. მეფისათა. და ჯეროვან იყო რა მათგანმან ვინმე დაიმკვიდროს ქართლი. **ქ**სრეთ უკვე ძიებასა შა იყო **ქ**ოსტომ მეფე განიზრახა უკვე მემკვიდრეთ თვსად ყოფად **ქ**ახტანგისა **ქ**აგრატიონისა. ვითარ უკვე **ქ**აგრატიონ იყო მეათერთმეტესა უკვე სიტყვასა შინა მოვიხსენეთ რა მეფე ქართველთა **ზ**ავით. მე მეფისა **ქ**ოსტანტინესი. და ამის **ზ**ავითისაც ძმად მოგვიხსენებოეს. სახელით ბაგრატ. ამას ბაგრატს მისცა მეფემან დავით სამთავროი. რლისა სახელიქ არს მუხრანი. **ქ** ამის ბაგრატის მე იყო **ქ**რაკლი. და **ქ**ე ირაკლისი **ჯ**რჩილ მე არჩილისი ვახტანგ. მე **ქ**ახტანგისი თეიმურას. და **ქ**ე **ქ**ეიმურაზისი ვახტანგ მესამე. რლი იმემკვიდრა მეფემან როსტომ: **ქ** მოკვდა **ქ**ეფე იგი

როსტომ და მეფე იქმნა **წახტანგ** მესამე:-

წმან დაიპყრა იმერეთიცა. **ა**დიში გურია. ქართლი **ქ** კახეთი. **ხ** ში
რვანი ადრე წარსწყმიდეს კახთა მეფეთა. და შაქისი რომელა აჯიჩალაბის
სამთავრო. არცაღა იგი

აქვნდათ კახთა მეფეთა მიერთგან მოაოჭრა რა

შაბას სპარსთა მეფემან კახეთი

ხ დაჰსვა კახეთსა შინა **შეფედ**. მეფემან

ვახტანგ ძე თვისი პირმშოდ არჩილ და თვთ მეფობდა ქართლსა და იმერეთსა
ზ ა გარნა ვერღარა ეძლო დაპყრობად სამთავროსა ახალ ციხისასა. მით რ[~] თუ-
1-36 სტრ., 9r

რქთა ეპყრათ იგი:-

ქ შ[~] დ ჟამთა როსტომისა მეფობისათა[ვე] **შეფე** კახთა **ქ**ეიმურაზ ვერღარა
დაადგრა კახეთს შინა, რ[~] ფ[~] დ მოხუცებულ იყო, და ძე უკვე მისი **ზ**ავით-
მოკლულ იყო ავაზაკთაგან ნადირობასა შინა. და ერთი მხოლოდ ძის წული-
ოდენ ჰყვა სახელით **წ**რაკლი. და დედითურთ წარგზავნა რუსეთად წ[~]ე მეფისა
წლექსი მიხაილოვიჩისა და აღიზარდა რუსეთსა შინა ყრმა იგი რ[~]ლსა რუსნი
უწოდებენ ნიკოლად:-

ქ მეფე იგი ქართველთა ვახტანგ. ფ[~] დ გონიერ იყო და მცნე და ჰქმნა მეფ
ობად ოცსა წელსა ბედნიერობით და პირმშოდ ძე მისი წარვიდა კახეთით
რომელა მეფე **წ**რჩილ და დაიპყრა მეფობად იმერეთისა. **ზ** ა შ[~] დ მოკვდა-
მეფე **წ**ახტანგ და იქმნა მეფედ ძე მისი **ქ**იორგი. და არჩლ წარვიდა რუსე
თად. და მუნ აღესრულა ჟამსა პეტრე პ[~]ლისა **წ**მპერატორობისასა. რომლისა
ძენიცსა სამნი მოსწყდეს იმპერიისა შინა რუსეთისასა. და დაშთა ასული სახელ
ით **ზ**არია. რ[~]ლიცა მოკვდა ჟამსა **წ**ნნა **წ**ოანუნას **წ**მპერატორობი-
სასა:-

ქ ვჰსთქვათ ესეცა. რ[~] განუდგა მეფე იგი ქართველთა **ქ**იორგი, ძე **წ**ა
ხტანგისი მეფესა სპარსთასა და მიულო მეფობად ქართველთა **ქ**იორგის ძე
ფემან სპარსთამან. და მისცა ირაკლის ძის წულსა. **ქ**ეიმურაზ[.] კახთა **შეფე**
ისასა აღზრდილსა რუსეთსა შ[~]ა და ნიკოლაოზ სახელ დებულსა რუსთა მიერ:
და ესე ვ[~]ემე სიტყუად აქამდის:-

სიტყვა მათ ხუთმეტე:-

ქ ვითარ იხილა მეფემან ქართველთამან **ქ**იორგი*, რამეთუ მოელო.
მეფობად წარვიდა წინაშე სპარსთა მეფისა. და იხილა რა სიქველე გიორგისი
სპარსთა მეფემან ჰყო სპასალარ. და მეფობადცა ქართლისავე მისცა მას
და მეფესა. **წ**რაკლის მისცა მეფობად კახთა საკუთარი თვისი. **ქ** მოკვდა-
წრაკლიცა მეფე და მეფეცა **ქ**იორგი მოიკლა ბრძოლათა შინა ყანდაარს
და იქმნა სპასრთა მეფისა მიერ მეფედ ქართველთა **ქ**ოსრო ძმის წული-
მეფის გიორგისი და ძე **წ**ეონისი რ[~]ლსა სპასალარობადცა აქვნდა სპარსთა
მეფისა და მეფედ კახთა იქმნა ძე კახთა მეფისა **წ**რაკლისი **ზ**ავით **ქ** მე
ფეცა. იგი **ქ**ოსრო მოიკლა ბრძოლათა შინა იგიცა ყანდაარს და დაშთა

მე მცირე რ~ლი იგიცა მოკვდა. და ასული ერთი სახელით Ⴢნნა. რომელიცა იყოფების დღეს სამეუფოსა ქალაქსა მოსკოვს **ქ** ვითარ იგი მოკვდა მეფედ ქართველთა ხოსრო სპარსთა მეფისა მიერ **შ**ეფე იქმნა ქართველთა ზ~ა ძმა-მისი **ქ**ესე მამა მე უნდოდსა და მოიყვანა მან ცოლი ასული კახთა მეფისა ირაკლისი დად მეფისა კახთასა და ვითისი დედად ჩემი და შ~დ რაოდენისამე წლისა მეფე **ქ**ახტანგ მეოთხე სპარსთა მეფისა მიერ სპასალარ იქმნა-1-35 სტრ., 9v

და მამასა ჩემსა მიუღო ქართველთა მეფობად სპარსთა მეფემან და მისცა მესა მეფისა **ქ**ახტანგისსა **ქ**აქარს. **ქ** კ~დ შ~დ რაოდენისამე წლისა მიუღო მეფობად **ქ**აქარს. მეფემანვე სპარსთამან. და მისცა მეფესა ვახტანგს მამასა ბაქარისასა:-

ქ მოკვდა მეფე კახთა და ვით. და მეფედ კახთა. ჰყო სპარსთა მეფე მან ძმ ად. და ვითისი. და მე ირაკლი მეფისა კახთასა კონსტანტინე, კ~დ შ~დ ორისა ანუ სამისა წლისა მიუღო ქართველთა მეფობად **ქ**ახტანგს მეფემან სპარსთამან და მისცა კახთა მეფესა **ქ**ონსტანტინეს: **ქ** ვ~რ იხილნა მრავალ ჯერ სიცრუჴნი სპარსთა მეფისანი. მეფემან **ქ**ახტანგ. და თურქნიცა მოვიდეს და დაიპყრეს საქართველოი წარვიდა იმპერიასა რუსთასა ჟამსა სანატრელისა. **შ**ეტრე პირველისასა ყოვლითურთ მისით და მუნ აღესრულა ქალაქსა ასტრახანს. და ესე ვ~ე მე სიტყვა აქამდის:-

— **სიტყვა მათექვსმეტე:-**

ქარვიდა რა **ქ**მპერიად რუსეთისად **ქ**ახტანგ მეოთხე და უტევა ძმად თვისი ნაცლად თვისად მეფე იესე მამა ჩემი ხ~ მაშინ იპყრობდეს ქართლსა თურქნი მოკვდა მამაცა ჩემი. და მოკლეს თურქთა მეფეცა კახთა **ქ**ონსტანტინე. და კახთა მეფედ იქმნა თურქთა მიერ თეიმურაზ მეორე **ქ** ჟამსა თეიმურაზის კახთა მეფობისასა თურქნი მეფობდეს ქართლსა ზ~ა ფაშა იგი ჯავახეთისა. რომელ არს ახალ ციხისა და მერმე დაიპყრა რა ქართლი შანადირ ხანნი სპარსთანი მეფობდეს ქართლსა ზ~ა. **ქ** შ~დ რაოდენთამე წელთა-მისცა მეფობად ქართლისა შანადირ. მეფესა კახთასა. თეიმურაზ მეორესა-და მეფობა კახეთისა მესა თეიმურაზისსა **ქ**რაკლი მეორესა. ხ~ იცხო მეფემან **ქ**ეიმურაზ*, ჩემ უღირსისაგან:-

ქიტყოდეთ ამასცა ვ~დ დღესა რაივეცა არს ქართლისა პროვინცია უპყრიეს მეფესა ქართლისასა. უკეთუ არა ალოჯრებულ იყო გარნა ქვეყანა იგი. ახალ ციხისა რ~ლარს ჯავახეთი შ~დ მეფისა ქართველთასა **ქ**უარსაბ დიდისა უპყრიეს თურქთა და არს მუნ ფაშა კ~ლი იგი მთავარი მათი. **ქ**თაბაგი რომელიცა განაწესა-მთავრად მეფემან **ქ**ამარ*. ყოვლისა საქართველოდსამან ხ~ მთავარი იგი კახეთისა თურქთა და პყრობადმდე მონებდა **ქ**ეფესა ქართველთასა: **ქ** პროვინცია კახეთისა მესამე უკვე ნაწილი არღარა არს დღეს კელის ქვეშე კახთა მეფისა რ~ შირ

ვანი ადრიდგან მიელო. და შაქისი ჟამითგან შაჰაბასისა მოოჯრებისა ხ~ შაქისისა-
ნაწილი არს ჭარიცა რომლისა მიერ ალოჯრებულ იქმნა კახეთი ახალთა ჟამთა-
შინა გარნა რადვეცა აქვს დღეს კახთა მეფესა შენ არიან ყოველნი:-

ქსთქჳათ კ~დ ესეცა, ვ~დ **ზედა** **რაკლი** მეორისა რ~ლი არს დღეს მეფედ კახთა
ასული იყო მეფისა ქართველთასა **რახტანგ** მეოთხისა დაჲ **ჟეფისა** **ღაქარისი**:-
1-2 სტრ., 10r

||<note>|| 1. **ღ**იმოთ. 1. 13.</note> **ღ**~ მეუფესა მას საუკუნეთასა **ღაზრწნელსა** **ღაზილაგსა**
ჟხოლოსა **ღრძენსა**

ღ~თსა. **სატივი**. და დიდება უ~კი უკუნისამდე ამინ:-

1-12 სტრ., 20r

რსდგაღ საქართველოსა **ჯღწერილი**-

ფრანციცის **დენერალ** **ყარლოს**-

მიერ ხოლო თარგმნილი ჭრანციცულით

ქუსულად უფლის: **სრორევთისაგან**, **ღ**~

რუსულით ქართულსა ენასა, **ზედა** თარგმ

ნილი, **ღავადის** თარხანოვისაგან **ქელსა**, 1782:

ზაწყება პირველი საქართველოსა ვითარებისა

თვის **ღავი** მოთხრობისა:-

საქართველო არს ფრიად კეთილი ადგილი გარნა ტყიანი კლდიანი
მთა ბარიანი, მუნ არს ფრიად მრთელი ჰაერი წყალნი არიან ფრიად
მარგებელ ნაყოფიერებისა ყოვლისა კეთილ მომცემ ხოლო მიწისა. და ანუ
ხისა არს მადანი მრავალ[ჲ] გვარი კ~დ არიან ტფილნი წყალნი სასარგებ

1-28 სტრ., 20v

ლო კაცთა, ხ~ აქუსთ სარწმუნოება ბერძნისა და არიან რაოდენნიმე
კათოლიკენი სომეხნი და თათარნი, და ურიანი საქართველოსა კაცთა ენა
არს თვით საკუთრისა მათისა ბუნებისა ვ~დ ჰყავთ მეფე თჳსისავე სარ
წმუნოებისა გარნა მსახურებენ სპარსთა მეფესა:-

ღხრობა მეფეთათვის საქართველოსათა თუ ვითარ-

- **ჩვეულება** აქვსთ:-

მეფეთა საქართველოსათა არს ჩვეულება ვ~დ ჰყვარობენ პურა
დობასა და სიმხნესა გარნა გარეშე (იკონომიისა ესე იგი კანონი ერისა-
წესისა) და ამის მიზეზისა ძლით არა აქვსთ პური უკუთუმცა თვისთა
საბრძანებელთაგან არა მოეცესთ, და ოდესცა და სხდებიან ნადიმთა ზ~ა მაშინ
არს წყება ზრუნვისა მათისა სადილისათჳს უკეთუ ვახშმისა, ხ~ სპანი არა
ჰყავსთ. და უკუთუმცა იგინიცა განუსწავლელი რეგულსა შინა. ხ~ ოდეს მო
ვიდოდეს მტერი მაშინ იწყებდენ ზახილსა და შეკრებასა სპარსთასა განდევე
ნად მათდთა, ყვარობენ კაცთა მენეთა. უკეთუ კაცი დააბიზღებ-
დეს ამხანაგსა ანუ ძმასა მაშინ იგი იქნება პირველი ყმა მეფისა-
რომელთაცა არა აქვსთ ჰსჯული სიმართლისა რამეთუ იპოვოს კაცი ესეთი
რომელსაც აქვდეს შეძლება ნივთთა კეთილთა მსწრაფლ მოუღებენ შემძლე
ბელსა მას, ვ~დ არიან თვთ ღარიბ რომელნიცა ჰგონებენ ქცევითა მით უმჯ
ობესობასა გარნა ხალხნი უგუნურნი და უცნობონი წერილთა ანუ ჭილოსოჭ
ითა ჰსძულობენ მეცნიერთსა კაცსა. და უკეთუ იცის ვინმე მეცნიერება უპყრიე
სთ გიჟად. და არა იციან პატვი მისი. და ეგრეთვე ჯელოვანთაცა კაცთა გა
რნა არა უწყიან თუ ვითარსა ბედნიერებასა მიიღებს ყოველი ქვეყანა მეცნ
იერებითა. უყვართ ჯდომა ნადიმსა ზ~ა გრძლად. და სმა ფრიადისა სასმლისა
და ოდეს სთრავსთ მაშინ იხვაშიდებენ სუფრასა ზ~ა. და ყოველსა ქვეყანისა
საჭიროსა საქმესა მუნ გარიგებულ-ყოფენ. და ოდეს განქარდეს სმა აღარ უწყი
ან თუ ვითარ არჩივეს. და ანუ ვითარ განაგეს:-

ღღზრდისათვის ძეთა მეფისათა:-

ღღზრდებიან მეფისა ძენი მოახლეთაგან და ჰყავსთ მიჩენილნი გლეხთა -
1-33 სტრ., 21r
შვილთანი ფრიად უმეცარნი. და ოდეს აღმოიდგამს ენასა მსწრაფლ ასწავლ
იან ლანძღვასა. და უშვერთა ლაპარაკთა. და ოდეს აღიზრდების მისცემენ
ბეჭედთა. და დროშასა და ნებასა სრულსა ვითარცა აქვსთ თვით მეფესა ხოლო
მეფისა ძენი უმეცარნი რომელთაცა არა უწყიან სხვათა ენა ანუ ჭილოს

ოფია მრისხანებისა გინებისა და ტაცებისა კიდე ხოლო უსაკუთრესი ქება მათი არს. უკეთუ ჰყავსთ ძალლი ანუ ქორი. და ვ~დ ანუ სმენ ფრიად ანუ უპატოსა კაცსა თანა მეგობრობა. ანუ უპიროსა კაცსა თ~ა რჩევა ხოლო ესე ვითარი ქცევა მეფისა ძეთა არა არს ფრიად საქებელ შეყრილობასა შინა საზოგადოებითსა. და არა ზრუნვენ მამა კაცურისა საქმისათვის. და უფროსცა მომავლისათვის საქმისა ხ~ წარსრულისათვის საქმისა ფრიად აქვსთ ზრუნვაჲ. და რას ეძიებენ ქვეყანის შემატებისათვის. და არცა საზოგადოთა ხალხისათვის თვისიერ სიამოვნესა თავისა თვისისასა. და ვითარმე ესე სათნო ეყოს ხალხსა ანუ ქვეყანასა:-

ღ-ვით თავადთა ანუ კეთილ-შობილთა საქართველომდათა:-

ღ-ვით თავადთა ანუ კეთილ შობილთა არიან ფრიად მხნენი სალდათნი და უფროს მეფესა კარსა ზ~ა მყოფნი ჰყვარობენ ქურდობასა ტუილსა და ავენობასა-რომელთაცა ვერ ძალუძსთ. და ფარვა მეფისა საიდუმლოთა. და ვისთავე თვისთაჲჲ მეგობართაცა. და უკეთუ მისცე ფასი მაშინვე გეტყვის ყოველთა მეფისა საიდუმლოთა. და ქვეყანისათა. და სავლისთა ვ~დ მეფისა და საზოგადოთა შესავალთა ვითარ

[.]ცა მტრისასა ეგრეცა თვისისა მეფისა და ქვეყანისასა იპარვენ. და არა იციან-შემოსავალთა ანგარიში. და არცა ხარჯთა თუ ვითარ გამოზრდის ხალხთა ანუ-ქვეყანასა ხოლო ელჩნი საქართველოსანი. საცა წარიგზავნებიან უბნობენ მას-კაცსა თანა აუგსა მეფისასა. და საზოგადოებისასა, ვ~დ ჰგონებენ მიღებასა ნიჭისა დიდისასა კაცთა მათგან. და არა ჰზრუნვენ საზოგადოობისა და მეფის შემატებასა უკეთუ დაინახოთ თავის მეგობარი უპატოდ მყოფი მსწრაფლ ელის უფრო დაცემასა მისსა. და არა შეწევნასა. და ცემულთასა. და უკეთუ ნახოს მეფე და მდაბლებული უპატო ჰყოფს. და არა შეეწევის ვ~დ ჰყვარობენ შურის ძიებასა უბრალოთა სა. და არა თუ ესე თავით თვისით არს არამედ უცოდინარობითა ვინადგან არა იციან წერილი. და მან უწყის სიღარიბე. და მამულისა თვისისა სიღარიბისაგან-უმსახურობა. ვ~დ ჰსძულობენ მეცნიერებასა და არა უყვართ მამულისა თვისისა სა-

მსახური ხ~ რომელნიმე, ჟამთა ვითარებისაგან ტყვეობასა შინა შთაცვივნილა
ნ. და ანუ იმყოფებიან თვისითა ნებითა ევროპასა შინა. და ანუ აზიასა შინა
თათარსა ქვეყანასა არიან ფრიად მხნენი და ჰელოვანი, ხ~ ქვეყანათა თვისთა ფრ-
1-23 სტრ., 21v

იად გამოუყენებელი და მცონარებისა მოყვარენი:-

**Ⓒ . ვით წესთათვის საზოგადოთა კეთილ-შობილთა საქართ
ველოსა შინა და თუ ვითარ არს ჩვეულება ქორწილისა-
- მათისა:-**

სთხოვს ერთი კაცი მეორეს ქალსა თვისსა ტოლსა, და ანუ თვისსა ზედაცა
მცირესა და დიდსა გარდაჰსწყვეტს. და არა უნახავს ყრმასა მას ქალი. და არ
ცა ქალს ყრმა. და უკეთუ არცა ერთსა არა ჰქონდეს ნება მაინც იძულებ
ით შეაუღლებენ:-

ღარდახდისათვის ქორწილისა-

ღარდახდომა ქორწილისა მათისა არს ესრეთ ვ~დ დაჰხოცენ პირველად
საკლავთა ზროხათა და ესე ვითართა მეორედ სმენ მრავალთა დიდრონ
ითა რქებითა ჯიხვისა ანუ ხარისათა და დიდსა სიხარულსა ჰყოფენ ხოლო დაა-
დგმენ გვირგვინსა ყრმასა ანუ ქალთა და სხენან ერთად და უკეთუ განუტე
ოს უნახავი იგი ქალი მსწრაფლ პატრონი იგი ქალისანი. ანუ მოჰკლვე
ნ. და ანუ სისხლსა წართმევენ ვერცხლსა. და ვითარი გონება არს ესე ზი-
უგუნურო რომელი ქალსა ყრმა არა უნახავს და ყრმასა ქალი ესე ვითარ-
იქმნას ჰელ შეუღლებად ურთიერთარს. გარნა კეთილ შობილთა მათ ესე
ფრიად კეთილ წესიერად ჰსჩანთ მაგრამ არს ფრიად უკანონობა და უმეც
რება:-

შკუდართა და ფლვისათვის:-

Ⓐდეს მოკვდების მათგანი ქალი ანუ კაცი დიდთა გჳართა, იქმნენ შუკრე
ბასა ფრიადსა ქალნი და კაცნი და იწყებენ თავში ცემასა. და ყვირილსა და კ~დ
ქალნი მოიგლეჯენ თავთაგან საფარველსა:-

